

lijgaande beschrijving
is die van de bekering
tot het Christendom
van

Benjamin van Gelderen
geboren te Hoorn 4 maart 1812
overleden te Amsterdam 6 november 1879

en van zijn echtgenote

Sara Belinfante
geboren te Den Haag 3 mei 1810
overleden te Amsterdam 23 februari 1895

Zij werden met hun 4 kinderen op
20 april 1845 gedoopt door Ds Lauri
in de Ronde Luthersche kerk te Amsterdam.

Deze bekeringsgeschiedenis werd
in 1899 achteraf samengesteld
door hun dochter

Sara Maria van Gelderen
geboren te Amsterdam 14 februari 1848
overleden te Amsterdam 18 september 1930

Ydorp geindien van het koninkrijk der Nederlanden. De heer van der Meer is nu te Rotterdam. De heer van der Meer is nu te Rotterdam. De heer van der Meer is nu te Rotterdam.

Naar aanleiding dat het 20 April
deses jaars 50 jaar zal zijn geleden
dat onze geliefde ouders en de vier
oudste kinderen door den ^{overlijden} doops in
de Christelijke gemeente zijn opgenomen,
zoo konden wij niet nalaten, dit
geschrift, hetwelk nog door vader
zelf genbreven is, te doen drukken,
omdat hij het nog zelf zoo gaarne zou
gedaan hebben; doch nuait er toe heeft
kunnen komen wegens de onkosten
er aan verbonden; en heden ten dage
is het ook veel goedkooper dan destijds,
en zoo hebben wij dan eenige heeren
uitgenoodigd een woord er aan toe
te zeggen, allereerst aan D. S. D. S.
omdat zij bij de Episcopale Diens kapel be-
hoorden, en nu D. Pauli niet meer in leven is
D. S. zijn opvolger is.

Doch na eenigen tijd met nog vele andere broeders
die Goden in aantaking gekomen zijnde die bij de D. S. behoorde
kerk behoorden - en eenige onzer familie ledenden, veel vriend

1
Ter Herinnering en Overdenking
mijner vrienden en Geloofsgenoot
aangeboden.

Broeders en Zusters
in den Heere Jezus Christus!

Veel malen aangerocht zijnde, om
het werk dat de Heere in ons gendrocht
heeft, te boek te stellen, heb ik ge-
tracht; zooveel / ik mij ^{mogelijk} kon te binn-
brengen plaaraan te voldoen.
Indien het mocht zijn er taal, of
stijlfouten in zijn, wil het mij
dan niet euvel duiden, wijl ik
een ongeletterd man ben, die
volsteekt niets geleerd heeft;
zoals uit mijn verhaal blijkt
zal. Echter, de Heere God heeft
mij, nietige aardworm; op mi-
gebed, om mij daartoe te bewa-
men, verhooring ^{verhantelen} gegeven en
zoo bied ik dit aan in volle

orgmoedigheid.

In de ledige uren, ter eere van mijn dierbare Verlosser, schenke Hij mij eene stille overdenking, om winst te doen voor de Eeuwigheid.

Daar ik het voorrecht heb, dat ik tot het ongeloovig Israëel behoort, heb, ja, ik zeg: tot het ongeloovig Israëel, omdat aan dat volk zulke heerlijke beloften gedaan zijnde aan geen ander volk aldus gedaan zijn dan juist aan Israëel.

Want aan Abraham heeft God de belofte gegeven, dat in zijn zaad alle ~~grote~~ geslachten der aarde zouden gezegend worden. En Gods beloften zijn, in 'hem ja en amen.

Want in de volheid des tijds heeft Hij Zijn beminnerswaardige Zoon gezonden; gelijk in de rolle des boeks geschreven is:

aan een wereld, die verdoemelijk is in Adam, maar nu leven en onverdierfelijkheid heeft te weeg

gebracht, voor allen die Zijn verschijning
lief gehad zullen hebben.

Maar, wie is er, die Zijn verschijning
lief gehad heeft, dan die eerst zijn
vijandschap heeft leeren kennen?

Want door de kennis der wet,
leeren wij de zonde; als zonde,
kennen, maar ook ^{want} galleen, door
ontdekkend licht, want die in
de duisternis zijn, komen niet
tot het licht, opdat kunnen wer-
ken niet zonden openbaar worden.
Want al wat openbaar maakt is
licht. Nu moet Goddelijke kracht
in ons komen, door Gods Heiligen
Geest, die ons overtuigd: van zonde,
van gerechtigheid, en van oordeel,
dat is de Eeuwige wey die God met
de zondaar of zondares houdt; want
waar de zonden meerder geworden
zijn; daar is de Genade overvle-
diger. Want hoe zonden wij God
voor zulke groote verlossing
kunnen dankbaar zijn; indien

wij niet wisten hoe groot onze zonden en ellenden zijn; zoodat het onmogelijk is, dat een mensch uit zich zelve tot God zoude gaan.

Maar nu neemt God voorraak uit zich zelve, omdat Zijne Gerechtigheid genoegdoening bekomen heeft, door het Lijden en sterven van onzen dierbare Verlosser Want, wie van het menschelijke geslacht; heeft zo' geleeden als onzen gezegende Heiland Jesus Christus, want zie! Hij die geen zonde gekend heeft, is door God zonde gemaakt, opdat wij de rechtvaardigheid zonden deel achtig worden; die voor God geldig is. Als men dat heeft leeren kennen, dan kan men zeggen met de bruid: "Al wat aan hem is, is gansch begeerlijk." Maar er moet wat veel gebeden ^{gelden} en gestreden, eer men kent de ^{z. 177} ware vrede. Onze gezegende

Heiland zegt in zijn woord: Die niet
 zal verlaten hebben, vaderen, moeder,
 en zuster en broeder, huis of akker,
 om Mijnentwille, die kan ook zijn
 Discipiel niet zijn. Nu, Geachte
 Broeders en Zusters; moeten wij eerst
 sterven aan ons zelve, en, sterven
 gaat niet gemakkelijk; want alles
 als niet te leeren achten en als dier
 te zijn; en al het ondermaandrie
 overgegeven waarde heeft, dan alléén
 wat ons uit genade genhōnken is
 door de ontfermende Liefde Gods
 zoodat wij niets, en onze groote
 Verlosser alléén toekomt alle
 eer en heerlijkheid, macht en
 kracht, op aarde, en in de ^{hemelen} ~~hemelen~~
 en. ~~Zoodat~~ wij ons hebben te
 behuldigen, en uit te roepen:
 Gene. O. God! en geen recht,
 want wie durft verschijnen voor
 die Groote Majesteit Gods?
 Want al wat leeft is verplicht
 aan zijnen Schepser eer en heer-
 lijkheden

56

5

Want daar wij priesters en profeten
behoorden te zijn, zoo hebben wij ons
te behuldigen

hoe te brengen. Maar doen wij dat?
 Er is niemand die God zoekt, ook
 niet één, want ook de verstedgerd,
 derde moet zeggen: wat kon
 ik wel zijn volgens tijd en
 gelegenheid?

Maar Hij die te rein van oogen
 is, dat Hij het kwade zou aanschouwen,
 rond ons, nietige schepselen. ^{zijn}
 Geliefden Zoon ^{die Heert John de Doper} ^{Christus}
 zonden dierbare
 heiland om den lijdenskelk te
 ledigen, ja, geheel, tot den
 bodem toe. ^{zult een} Wie kan zulke liefde
 uitspreken? ^{zijn} dat heeft Christus
 voor ons gedaan.

Er zal een eeuwigheid voor
 noodig zijn, om Hem daarvoor
 naar waarde te danken. ^{te}
 Dat kunnen wij nu maar staan
^{meten} len, maar gelukkig is de mens
 die dat vooruitsicht heeft, dat
 hij eenmaal (daar toe) zal ver-
 waardigd worden, om in de
 zalige gemeenschap van een

29. driëenig God te mogen verkeeren
 want wat geen oog gezien, ^{no} geen oor
 gehoord heeft en in geen menschen
 hart is opgekomen, sal Godschen-
 ken te dien dage, als wij ^u zijn
 eaad uitgediend zullen hebben.
 Kamelijk, die wedergeboren en
 door het dierbaar bloed van ^{Christus} onsen
 gezegenden heiland gekocht,
 gewaschen, en geheiligt zijn,
 (uitgaan zullen), en wij tot dat
 voorrecht komen zullen.

Maar het is nu nog de wel-
 aangename tijd, nu nog de ^{die} tijd
 der saligheid. Geden ^{dan} zoo ^{gij}
 zijne stem hoort verhardt uwe
 harten niet maar laat ^{er} (uit
 liefde) vermanen en waarschuwen
 vooral ook; hij volk van Israell.
 Hij hebt gehoord en gezien hoe
 het verharde jodendom den tijd
 hunner bezoeking niet (hebben)
 waargenomen ⁱⁿ het Evangelie
 van zich gestooten hebben.

hetzelfde onrein achtende (daar het
 noch de eenige troost ^{is} en leven en is
 sterven) is voor een arme zondaar
 of zondares. Want er is aan de
 menschen geen andere naam
 gegeven, in hemel, of op aarde,
 waardoor wij kunnen zalig worden
 dan door ^{dit water} ~~onzen~~ gezegenden Heilands
Middelaarsnaam, Jesús Christus,
 bij heeft hen verlost van zonden
 namelijk de eeuwige straf
 die wij verdiend hadden, want
 God einkt voldoening voor
 zijn gekrenkte Eer. ~~want~~ hij
 heeft de menschen gemaakt
als een fijn borduursel (en
naar zijn beeld) gelijk wij in
 Gods woord leven kunnen.
 Maar nu is ^{de mensch} hij geneigd tot
 alle kwaad, moord, bedrog,
^{verraderij} ~~hoerelij~~ en wat al niet meer,
 wij zien het in de kleine kinderen
 als zij iets doen dat niet goed is
 zij naar alle kanten uit zien af.

is die
 iemand (hen) ziet. Daar hebt gij het
 kwaad. (Want) als wij geen ^{hande} kwaad
 doen, (zoo) behoeven wij niet ^{te willen} ~~verreest~~
te zijn, maar helaas, de mensch
 is niet anders geneigd dan ^{dat} (om)
 kwaad (te doen); van zijn hoofd
 tot zijne voetzolen toe is hij gans
 melaatsch.

En gij ^{wij leren in de H. Schrift} weet dat de melaatschheid
 eene vreeselijke ziekte was onder
 het volk van God, dat zij buiten
 het leger moesten gaan tot wat zij
 weder hersteld waren, ^{in zulk een} om aan den
 priester te vertoonen of zij ware
genezen af niet; maar, er moe²
 een' dankoffer zijn tot getuige
 van zyne ^{hunn} eeniging.

Uw lieve vrienden (!) hebt gij
 ook getuigenis van uwe eeni
 ging bekomen, door het ^{deur} vloer
 van onzen gezegenden Heiland;
 hebt gij den Heiligen Geest ont
 vangen die mede getuigenis
 geeft aan uwen geest dat gij

kinderen Gods
 een kind van God zijt geworden,
 ja, een medeërfgenaam van Christus.
 Ik hoop niet dat gij het dierbaar^{dat dierbaar}
 bloed van den Heer Jesus hebt
 van u gestooten, want dan zult
 gij nooit gereinigt of geheiligt
 kunnen worden. Want die den
 loon van God ongehoorsaam
 blijft op dien rust den loon
 Gods, terwijl God zelf getuigt
 van Zijnen hoogen hemel: "Dese
 is mijn geliefde loon in welken
 Ik een welbehagen heb, hoort
 hem". Gelyk ook in Deuteronom:
 10 vs 15 geschreven staat, dat
 wij naar dien Profeet zouden
 hooren, en aannemen, omdat
 God geen lust heeft in den dood
 van een zondaar of zondares,
 maar dat hij sich bekeere, en
 leve, dat is, de wil van God
 in Zyn welbehagen, hoort maar,
 hoe de Engelen zingen het: "Ere
 zij God in den Hooge". En mach²

keirleger van God werd daartoe
 uitgesonden, ja zelfs de sterren
 aan het hemel ^{hemel} ~~ruim~~, ^{waaraan}
Bileam gesproken heeft, moesten
daartoe dienen.

Dat zien wij al aanstonds, aan de
 Wijzen uit het Oosten, ^{die hier na toe} hoe zij ko-
 men om te aanbidden, ^{zo als de} gelijk de
 herders, nadat alles volbracht
 was dat de Engelen weggegaan
 waren, seiden zij: kom! laat
 ons zien het woord van den Heer
 tot ons gesproken.

Dus, Lieve vrienden Licht het
 aan het komen, want hadden
 de Wijzen ende herders niet
 gegaan; zij zouden de rust en
 de blijdschap hunner Ziele
 niet hebben ondervonden,
 zeg niet bij u zelven, ik kan
 niet komen, ik ben te onrein.
 Gij moet eens weten hoeveel
gemaadheid gij den Lieve
Heere Jesus daarmede aandoet.

Gij zult het niet beter maken
 maar veel erger, komt maar,
 .zoaals gij zijt. Gij moet u laten
 zalig maken van al uwe son-
 den. Want het bloed van Jesus
 Christus Gods zoon reinigt
 van alle zonden.

Gij behoeft slechts navolgers te
 zijn; zooveel zijn u reeds voor-
 gegaan, die getuigenis van
 hunne zaligheid hebben be-
 komen; en hoewel zij uit
 den tijd zijn, spreken zij nog
 tot ons, door het woord dat
 zij ons hebben nagelaten;
 nu rusten zij van hunnen
 arbeid, en kunnen werken vol-
 gen hen na. In geliefden
 zult gij ook eens van uwen
 arbeid rusten, namelijk, de
 ziel rust genieten, die alleen
 te genieten is, in het bloed
 des Lamms om altijd in den
 staat der volzalige geweste,

13

te komen, dat schenke dan de Heere
uit genade, het zij zoo.

Het zou mogelijk kunnen zijn
dat het ga, gelijk het brood, dat
op het water geworpen zijnde na
vele dagen wedergevonden wor-
den zal. O! mocht dit eens gebeure
dat, hoe onwaardig en onbekend
ik ook ^{in mijn zedelijkheid} ~~zijn~~ möge, (dat) ik gebruikt
mocht worden, dat er nog een kru-
meltje ^{van mijn} brood van des Heeren tafel
mocht vallen. Wildet gij nu weten
wie daartoe verwaardigd is gewor-
den, ik zal het u zeggen als gij
nog een weinig geduld hebt
^{het is dan nog een welkling gelyk het is}
om ^{my zal het u met alle plezier} ~~my~~ aan te hooren. "!!!"

Ik was een arm zondaar uit joden
ouders geboren in 1812 te Boorn
en nu ben ik door de genade
Gods nog een zondaar, maar,
met dit verschil; dat ik het
eerst ^{verrop} zelf niet wist, maar door
Gods ontfermende liefde soen
hij oorzaak uit zich zelve nam

~~Men ziet, vader had in de eerste verte niet gedacht dat het pas nu zoovele jaren in omloop zou komen het geen hij gescheven heeft want tegen de tijd dat het 25 jaar zou worden had hij gemeend dat het zou gebruikt worden om op de Proselieten vergadering rond te deelen. Dit heeft niet zo's mogen zijn, en daarom hebben wij des te meer vrijmoedigheid het van allen die wijlen onze vader gekend hebben, aan te bieden daar wij weten daar mede in zijn geest te handelen.~~

En nu, gachts vrienden Israels, en medegenooten der Christenen mit de joden wenschen wij in allen toe de vrede van Jeruzalem

om naar mij om te zien, daar ik niet naar Ibern vraagde.

Ja, wie zou het kunnen denken of verwachten, maar Gods gedachten zijn niet onze gedachten, en zijne wegen zijn niet onze wegen.

In 1830 moest ik voor mijn eigen lot militair worden, het was des tijds oorlog, maar het behaagde den Ibeer dat wij (weder) als overwinnaars naar ons vaderland ^{ch} mogten terugkeeren.

Evenwel moesten wij alle jaren de ^{ook} ~~st~~ ^{en} ~~amp~~ mede maken, zoo gebeurde het op een zondag dat ik naar de ^{cons} ~~Christenkerk~~ wilde gaan, niet uit begerlijkheid ^{of behoefte} (voor mijne) onsterfelijke ziel, toch, ook niet om te spotten gelijk zeer dikwijls het geval is bij de militairen. Genoeg hiervan het zijn ook niet alleen soldaten of matrasen die spotten (maar) spotters ^{vindt men} zijn overal, hoewel het te ^{was} ~~wennen~~ ware dat dik niet zo was.

Die kerk werd gehouden in de open
 lucht. De Predikant had een heldere
 stem, want men kon hem goed ver-
 staan. Zoo behaagde het den ^{aftrachtinge} ~~den~~ Heere
 om dat woord te zegenen.

~~Ik hoorde geen tekst~~ ^{geen tekst had ik niet hooren} noemen doch
 hij sprak van de Profet Jesaja het
 53^e hoofdstuk. Dit was het middel
 dat ik overreed werd, toen heeft
 mij de Heere die waarheid doen
 verstaan, zoodat ik van ganster
 harte mocht geloven dat Jesus
 was de Christus, maar ik kende
 mijne konde niet, ook niet de
 noodzakelijkheid waartoe ik
 die ^{ge}zegende Bergen en Middelland
 noodig had. Echter, de Heere liet
 mij niet met rust, de begeerte
 om Christen te worden kwam hoe
 langer hoe meer in mijn harte op.
 Nu wilde ik als soldaat naar de
 Oost trekken om mijne oude moe-
 der en verdere familie geenszins
 aan te doen (want in de ogen der ^{de} ~~der~~ ...)

15

Doch het was meer om tijdsverdwijng
te doen, doch de Heere die ons beter
kent dan wij ons selven kennen,
wist waerhaer dit dienen moest,
want loyden

~~Israëlieten is het de grootste schandewee~~
~~er bestaat, indien iemand van hun~~
~~Godsdienst overgaat tot het Chris-~~
~~tendom) en ik was toen nog niet~~
 zoo vrijmoedig om openlijk belijdenis
 te doen. ^{van mijn geloof in den Drievuldigen God} Doch de menich ^{van naar de punt te} wakt en
 God beschikt, want ^{van naar de punt te} het gebeurde
^{van mijn sprake, omrede} met drie kameraden die met mij
 konden medegaan; werden door de
 Kapitein ^{gepriest} overgehald, om bij de
 Compagnie te kekenen, iets waarin
 ik niet kon bewilligen, waarom
 mijn Kapitein mij niet vriendelijk
 genegen was. ^{de overblijft} Maar, ^{van mijn} zoals men we
 zegt, het "toeval" wilde dat ik een
 brief van huis kreeg dat mijne
 moeder liek was en verlangde mij
 te zien. ^{toen} Zoo kwam er oponthoudt
 met wachten op verlat enz: ^{in het} (en het
^{van verandering in mijn} slot van ^{ik niet graag}
 mocht toch niet zijn wegens de, on-
 rustige tijden dien wij beleefden).
 Die begeerte werd dan ook eerst
 vervuld in het laatste van 1835
 dus vijf jaren later, ^{van driel in dat jaar} zijnde het einde

168

16

Waar, in onrustige tijden kan er niet
zoo spoedig voldaan worden op een
vraag om verloop dadelijk antwoord
te bekomen. Alsd.

17 met het einde ^{dus} van mijn dienstdag. Zoo gezegd groot verloof
 het volgende jaar, dus 1836 werd ik
 gezegend, doordat de Heere mij een
 dochter Abrahams tot echtgenooft
 gaf; waarmede ik in het huwelijk
 trad op den 17^{den} Juli van dat zelfde jaar.
 Ik zeide dat ik haar van den Heere
 ontvangen had, ^{want ik} ^{vroeger} met
 een ander meisje ^{amman} verkeerding gehad
 had, die, naar menschelijke bereken-
 ning waarschijnlijk niet den Heere
 met mij godiend zou hebben.

Ga ' geliefde vrienden, wi' weet de
 Heere alles voor ons ten beste te
^{besten} ^{denken} ^{zijn}
^{zijn} ^{zijn} ^{zijn}
 het is ten kwade, dan is het juist
 ten goede van God beschikt, want
 alles ^{moet} medewerken ten goede,
 voor die naar Zijn voornemen
 geroepen zijn; want dien Hij ge-
 roepen heeft, dien heeft Hij ook ge-
 rechtvaardigd, en dien Hij gerecht-
 vaardigd heeft, dien heeft Hij vol-
 geheiligd, en dien Hij geheiligd

178

18

Frøgelukkig seer mig, som mine mal,
der al Gang vedter besteld.

heeft zal Hij ook verkeerlijken door
 het bloed der kruises, want die Zulle
 als een reine maagd voorgesteld worden
 voor den Troon van God, ja, zoo is het
 (want) daar staat geschreven, door Gods
 Heiligen Geest, daar kunnen wij ^{er} staat
 op maken. omdat Hij aan ons dien
 Trooster beloofd en gegeven heeft, of nog
 belooft te geven aan hen die mede getui-
 genis geeft aan onsen geest dat wij kin-
 deren Gods zijn en medeërfgename
 van Christus, den Heer van het Heelal
 door wien wij vrije toegang hebben
 tot den troon der Genade, van waar
 alle zegeningen afdalen van den Va-
 der des Lichts.

Dat mocht ik ook onderwinden, want
 toen ik niet dacht aan het heil mijner
 Ziele, ^{ook niet} veel minder aan de zielen mij-
 van den Heere soetetroond, ^{lycht} behaagde
het Heere, ^{guld} mij en de mijnen op een
 ziekbed te werpen (Sijphus) dat
 14 weken duurde: wij waren jong
 en ontvingen van niemand

211 196

19

ondersteuning, (zoodat alles verkocht en
verpand werd, en wij niets behielden
(wij hadden) weinig kennis en (daar
wij het jaar te voren naar Amster-
dam waren gaan wonen wegens
familiezaken) nu kunt gij begrijpen
in eene vreemde stad in zulke benarde
^{omstandigheden}
toestand. En dit was juist zoo beva-
rend. Zoo zijn de wegen des Heeren
daar moest ik heengaan om mijn ziel
heil te leeren kennen, ^{daar} gebruikte
Bij die ziekte, op dat ik wat anders
kon leeren kennen, want vanaf
den tijd mijner ziekte gewoelde
ik mij ontevreden, zonder dat ik
^{weet} ^{wat} ^{er} ^{de} ^{oorzaak} ^{van} ^{was}
de oorzaak er van wist, maar ik
had rust noch duur, ik was steeds
gejaagd, ik wilde het in den ^{de} ^{geloof} ^{te}
zoeken, maar ik kon het niet vinden.
^{dat} ^{zo}
Zoo duurde het een geruimen tijt
eer ik de oorzaak leerde kennen;
maar de oorzaak was, ik wilde
door de wet gerechtvaardigd worden
en ik voelde, het was het tegendeel want

196

9

I in die naam ons ras magelofte

F my waren met het vorige jaar pas
te Amsterdam komen waren en zoo,
dairde hadden my maas

E Godet alles met my heraten
verkocht med of bespand.

my

20

de wet verdoemde mij; ^{en} dat was de oorzaak
 waarom ik geen rust kon vinden.
 Maar nu, door de kennis der wet
 leerde ik mijne verfoeilijke zonden
 kennen die ik begaan had tegen God
 want er staat geschreven: Vervloekt is
 een iegelijk die niet blijft in het boek
 der wet om te doen wat daarin ge-
 schreven staat. O! ik gevoelde mij
 zoo rampzalig, want ^{de Heere} tot God durfde
 ik niet gaan omdat Hij Heilig is.
 En den zoden durfde ik mij niet open-
 baren; wat zou het mij ook gebaat
 hebben; want wanneer de blinde
 den blinde leidt, zullen zij beiden
 in den gracht vallen.
 En die omstandigheid was het mij
 hopeloos. Maar, wat gebeurt er?
 De Heere gebruikte den heer Schönthalen
 (alleenhouwer) destijds op den Leidschen
 te Amsterdam, als een middel in
 zijne hand, ^{die} die heeft mij het eeu-
 de Christus verkondigd. Het duurde
 een geruimen tijd, dat hij zalvend

20 k

20

Talke van me van achteloos betrouwen

F Inkomende omgang met Christenen
ind ik ook niet de stijl is

F in zijn ambtelijke wijsheid.

F am mij bekend te worden met den
Nep der zaligheid

met mij sprak hetgeen mij boeide als
 het ware, en ik nog bij hem bleef.
 Maar het duurde niet lang, of het
 werd bestreden door den duivel,
 die een menschenmoorder is van
 den beginne aan, hoewel ik destijds
 geen kennis daarvan had nog minder
 van ^{zijn} pijnlijken. Maar, ook dat wist onze
 (lieve) Heiland, die mij door zijne kraacht
 bewaarde, hoewel ik zelve dat niet
 wist want ik kende hem nog niet,
 en toch was ik van Eeuwigheid door
 hem gekend, zooals ik het later heb
 mogen leeren verstaan.

Er was er eene oude Juffrauw in de
 kleine Wittenburgerstr. (Schooneveld
 heette zij), waar ik ook veel goede woorden
 hoorde van ^{den} ~~Heeren~~ ^{Heeren} ~~Heeren~~
ⁱⁿ ~~den~~ ^{den} ~~Heeren~~ ^{Heeren} ~~Heeren~~
 werd ik meer en meer bekend met
 Christenen (ik wist toen nog niet te onder-
 scheiden) maar ^{wanneer} af zij allen den Heere
 vreesden, betwijfelde ik later toen ik
 het voorrecht had, dat de lieve Jesus
 de myne blinde oogen (mijner ziel) opende

216

21

I dan door het wilstijde te bewijs

en mij onwaardige, verlichtte met het
Licht van zijnen Heiligen Geest, dien
Hij mij uit genade schonk.

En zal ik u melden hoe de Heere
mij leidde: Het gebeurde dat te Foot
Rotterdam een joodsch Rabijn ^{Joseph} stierf
in het laatst van het jaar 1844 en hier
ter stede werd een Lijkrede gehouden,
ik was nog niet los van het Rabbinisme
en zoo ging ik naar de Synagoge om die
lijkrede te hooren.

Maar alweer een kinderpaal want toen
ik naar binnen wilde gaan mocht ik er
niet in, omdat ik ^{een} pet op had.
(dit is in de Frankrijksche kerk ^{namelijk}
in de jodenkerk is het namelijk onbet.
zacht verboden
bedrig om met een pet te komen)

Ik kan naar waarheid zeggen dat ik
zoo spoedig mogelijk naar huis ging
om mijn hoed te halen (want een vrome
jood al is die nog zoo arm heeft altijd
een hoed om ter kerk te gaan uit eerbied

voor het Opperwezen) Ten ^{zaterdag} avond van den 29.
krachtmantel werd ik de kerk zoo vol
wordt ik de kerk zoo vol, het stroomde
tot voren om te zitten om
menschen die er ingingen. Doch gelukste

22 b

22

Ikk hadde mit gedachtet dat het er wader
dese gelegenheid op een kramme um een
traakt te draagen

het mij, vooraan te komen zoodat ik
alles goed hooren kon, even alsof ik
de rijkste ware onder die allen.

Maar het waarom zult gij vernemen
(Want weet dan, en wie zou dit ge-
dacht hebben? dat dit juist de tijd
en plaats des welbehagens was?

Toen de Spreker begon; was dit zijne
voorafpraak: Ga, ja, alweder een
is ons een steunpilaar weggenomen
en hoevelen zijn er in weinige jaren
gevallen! Maar het was om onse

Zonden, ^{en} om onken schuld, want God
was op weg met zijn strafgericht, doch
het was nu nog tijd dat wij ons
konden bekeeren; ~~toen waerde ik~~

~~mijne onmacht~~ dat wij Gods Toorn
niet zonden ontvlieden, indien
wij ons niet bekeerden.

O! lieve Vrienden toen ik hoorde
dat wij ons moesten bekeeren, toen
voelde ik mijn(e) onmacht zooals
ik haer te voren nimmer gevoeld had
zoodat ik uitkriep: O God! bekeer

Gij mij, want ik kan mij zelve niet
 bekeeren. Toen ^{mijne vrienden} behaagde het den Heere
 overzaak uit Zich zelve te nemen om
 Zijn lieven loon aan mij te schenken
 ja! aan mij! o wonder der wonderen
 dat ik onwaardige den Grooten
 loon Gods voor mij! als mijn
 Borg en Middelaar heb leeren
 kennen, omdat de Heere Zich aan
 mij heeft willen bekend maken,
 Dat Hij, voor mij vervloekte, een vloek
 geworden is, want vervloekt is een ieg-
 lijk die aan het hout hangt.

Dat mocht ik geloovende, zien.

Want, Hij die gekomen is, om te
 zoeken, en zalig te maken die ver-
 loren waren heeft mij ^{zo} liefderijk
 aangerien dat ik het nooit zal of
 kan vergeten. Het was de eerste keer
 dat ik in den naam van Jezus onsen
 lieven Heiland bad en toen was het
 alsof een molensteen van mijn hart
 viel. Lieve vrienden wat ik toen ge-
 voelde is mij onmogelijk neder te schrijven.

29

maar zij die het onderwonden hebben
 zullen mij verstaan, en zij die het niet
 hebben onderwonden wordt aangesegd
 Christus is altijd bereid zondaren
 zalig te maken. Het is nog altijd
 "Heden, zoo gij zijne stemme hoort, ver-
 laad uw harte niet, maar laat u leiden."
 Dat verkenke de Heere aan allen die dit
 lezen of ^{zullen} hooren lezen.

Alte ^{gedichte} lieve vrienden wordt het weer eens
 tijd dat ik ^{uittrekkende} voortga. ^{met vertellen} Ik mocht mij dan
 de gelukkigste aller sterfelingen
 noemen, en dat, in de Godenkerk.
 Toen heb ik ook besloten om den
 Heere Jezus, openlijk te belijden.
 Er was nog heel wat te doen met
 mijne vrouw, want die had nog
 in het geheel geen kennis aan den
 Heiland; ook geen begeerte om hem
 te leeren kennen.

Maar voor den Heere is niets te
 wonderlijk! - Ik mocht haar mijne
 blijdschap vertellen, want medede-
 len, tulk gevoel, gaat te swaerlijk.

25 f

25

Teer het geboren van; ten eerste

want niemand neemt iets, aan tensij
het hem van boven ^{gebronkt} gegeven zij.

Zoo moest ik dus nog veel doorbrengen
eer ik openlijk belijdenis kon
doen, en, ik had 't ulst t ware,
van de daken willen verkondigen!

Zoo vol was ik ervan, (want) waar het
harsvol van is loopt de mond over,

Ten tweede dan, woonden wij in het
midden der jodenbuurt.

Ik deed wel alle moeite om daar
vandaan te komen, doch in de sooge,
naamde Christenbuurten wilde men
dertijds er volstrekt niet van weten
om joden tot buren te hebben of aan
hen te verhuuren. Zoo moest ik dus
de tijd afwachten dat de Heere ons
een woning beschikte.

Ten derde: is dat was ook een groot ik,
ik zag een berndaar (moet ik u met
zwaar
ding van maken) ik kon niet lezen
alleen een weinig Hebreewsk
(daar alle jongens van 13 jaar bij de Israëliken
dit leeren en zoo had ik dit onthouden)

doch mijne lieve vrouw kon het des

te beter die had in hare jeugd goed onder-
 wijs genoten, ^{en} wyl het dus traeger niet
 iedereen te beurt viel, had ik nu ook
 daarin geluk, dat zij mij kon voorlezen
 ik had nog geen Hollandschen bybel
 alleen nog maar het Hebreeuwse hebr.
 boek - en othosen ende profeten.

Maar, die gelooven haasten niet (ik
 had nog ^{van mij} een kennis met name Boete
 dere had mij al dikwijls het Evangelie
 verkondigd, deze ontmoette ik op de
 Ruedijk en vroeg hoe het mij ging
 ik antwoordde hem in de blijdschaps
 der harten: "het gaat mij goed."

Toen vroeg hij, wat noemt gij goed?
 Klopt de Heere Jherus ook aan uw
 hart? ^{en hij sprak bleef daar} en liet mij niet aan het woord
 komen. Hij seide: het sal wat te reg-
 gen zijn, in den dag des vordeds
 wanneer gij zult buiten geworpen
 worden, waar de worm niet sterft,
 en het vuur niet afgebluscht
wordt, waar het sal zijn, weening en
 schersing der tanden. Toen sprak hij

27b

27

Uit een bank van haar, die een meid,
jch kostrekenal lielde

met een zware stem, en zeide; Ik neem den
 zwaar ^{thet} zwaar voor getuige, dat ik niets meer
 voor u doen ken, maar ik wenschte
 dat gij bij Dominé Pauli waart, dat
 is de zoon van een Apperrabijn, die
 zou u nevens God wel verder krijgen
 Ik was in het eerst geheel van streek
 toen hij met de donderende mare
 aankwam, omdat ik geheel in de
 liefde stond, want de bruideft.
 kinderen kunnen niet treuren zo
 lang de bruidegom bij hen is.

Doek toen hij mij van Dr Pauli sprak
 die de zoon was van een Apperrabijn
 dacht ik; nu, als een ^{de} zoon van een
 Apperrabijn Dominé is zal hij niet
 mij alléén, maar wel alle joden
 haebrenjen, zoo eenvoudig was ik,
 ik wilde het juist dat ik zaken had
 te verrichten, met de Koster van de
 Kosterkerk "den Ibeer Skiper" die toe
 die port vervulde. Deze vroeg ik waar
 Dr Pauli woonde? Toen vroeg hij mij
 of ik (dan) bij d. l. kerkerk wilde gaan?

Toen had ik geen vrijmoedigheid om, "ja" te zeggen, (voo is de mensch.) ik seide alleen, dat ik hem wilde spreken.

Toen gaf hij ^{me hij gaf} het adres: en dit was juist waar ik twee dagen te voren bij een ^{in de buurt} kruitier ^{overnaad had} naar een ^{in de ark} Domine ^{leef} gevraagd had die mij ten antwoord had gegeven "Pas maar op dat hij je niet te pakken krijgt." dit was zeker geen

ware Christen, anders had hij mij niet zulk ^{en} antwoord gegeven, daar hij aan mij wel zien kon dat ik jood was, en zijn uiterlijk scheen Christen.

Daar het mij juist te doen was om met d.l. te spreken over die waarheid evenals zij in den dierbaren Heiland geopenbaard is. Zoo ging ik den

volgenden dag naar Dr P. ⁱⁿ Pauis. Maar tot mijne teleurstelling kon ik hem

niet te spreken krijgen en moest ik de volgende dag terug komen.

Toen mijne vrouw ^{vernam} hoorde dat ik naar Dr P. wilde gaan begon zij te weenen en viel mij om den hals en hield mij

vast, Echter had ik toch dit geloof dat
 God, die machtig is om van stof men-
 schen te maken; ook mijne geliefte
 vrouw tot bekeering kon brengen,
 en met dat geloof zakte ik mij van
 haar los. Zoo ging ik dan op het zeur
 waarop ik bercheiden was naar D^s P.
 Daar komende deelde ik hem mijne
 begeerte mede, en tegelijk mijne ^{reden} ~~reden~~
 waardigheden, ^{de welke hij nu alreeds} ~~zoals ik die u al~~
 meld heb, ^{als wenschte} ~~ook was~~ ^{te worden} ~~te worden~~ ^{en opzeggens}
 spoedig gedoopt te worden en opzeggens
men in de gemeente des Heeren. ^{Daar}
 verroocht ik D^s P dat hij mijne vrouw
 en kinderen zou doopen, wanneer
^{het mocht zijn dat de joden mij zonden hadden}
 my de joden soms zonden doopen
 omdat ik gehoord had ^{dat hij de Heere}
^{in zijn discipelen was} ~~hoe hij met de~~
^{Heere Jesus} ~~en zijne discipelen~~ ^{geh-}
^{eld hadden} ~~eld hadden~~. Ik vroeg hierop de
 hand, maar D^s P seide dat hij ^{dit} ~~dit~~
 niet kon ^{dat hij} ~~toestaan~~, omdat ik ^{hem} ~~verteld~~
 had dat mijne vrouw nog ongelovig
 was. Maar zoover had ik niet ge-
 dacht, want ik ^{meende} ~~dacht~~ dat hij haar wel

31

kon overtuigen (in mijne eenvoudigheid)
 Bij seide: laat uwe vrouw maar eens
 hier komen, en zoo namen wij af-
 scheid van elkander. En het naar
 huis gaan, bad ik den Heere dat Hij
 Zijn heiligen Geest aan haar schenken
 zou; opdat wij hem met elkander
 mochten dienen in geest en in waarheid,
 maar ^{naar hant al} daar ^{meer denken de}
 zoo liep ik ^{daar} al over te denken en te
^{en biddende} bidden tot ik thuis kwam.

Daar ^{was ik de arbor} komende seide ik tot mijne vrouw
 dat zij ^{me} versocht ^{werd} was bij D. P. te komen
 toen seide zij: O ^{ik} wat kan ik wel doen
 maar ik laat mij toch niet dwingen
^{in verzoek den volgenden avond ging zij}
 nu, den volgenden dag ging zij ^{naar}
 zij geheel alleen, naar heel, omdat
 lijk geheel alleen; des avonds
 omdat de kinderen ^{zijn getal, desdijns}
 konden mij te niet, alleen ^{te nemen er}
 nog zeer jong waren en niet alleen
 konden blijven. Daar ^{nu} gekomen ^{was} zijnde
 werd zij zeer goed ontvangen, ^{en} bij ver-
^{was} wonderde zich, daar ^{sooveel} Hebreeuw-
 sche boeken te zien liggen.

Bij vroeg haar de Bijbel voorkoudende
 gelooft gij dat dit het woord van God

316

81

Fammet bij hoog geleerd was, doch bij

32

^{waarop zij} ^{daaraan}
 is? en zij antwoordde als ik dat geloof
 ben ik eene Christin (en dat wordt ik
 nooit). Toen nam hij een Hebreeuwse
 bijbel en hield haar die voor en vroeg
 geloofst gij dat dit het woord van God is?
 waarop zij weder ten antwoord gaf
^{met schuld} als ja, anders was ik geen Israe-
 lische vrouw; ^{als verhoort hij (weer)} toen vroeg hij (weer)
 of zij lezen kon, ^{ja wel} waop zij gelukkig
 bevestigend kon antwoorden.

^{toen vroeg hij weer} ^{als ja} ^{toen in mijn eerste}
 Toen vroeg hij weer, maar toch zeker
 geen Hebreeuwse? en zij ook seide
^{ook dit ik kennen was hij zeer verwonderd}
 dit eveneens te kennen seide hij haar
<sup>in heel korten tijd lang was in de om-
 verwonderd aan, en nam een aanvang</sup>
 met haar te wijken op de beloften-
 sen uit het Oude Testament die in de
 Okefiast vervuld zijn.

En zij, zich overtuigd hebbende, (dat,
 hetgeen zij daar zag (in dat boek) de
 waarheid was) ^{in het O. Test.} want hij seide dat zij
 geen drie Goden ^{hadden} maar (een God hebben
 doch) een drieënnig God aanbadend
^{in wuurt, op de punten die hij noodig achtte}
 en met haar al de punten bespreken
^{met haar bespreken had}
 had, die hij noodig achtte werd het

en dat haaf ik te blijven wile; want
Christin word ik mecht

[Het Nieuwe Testament & de Christus Gede

[Want dat de bekenen die liden het recht
welen

haar gesproken dat zij (van ganscher harte) mocht gelooven dat de beer, sias reeds gewest was, maar zij kon niet gelooven dat het de Zoon (van) God (was). Nu dat kan ook niemand uit zich selve gelooven, want dat is Gods werk, ^{ik} maar bij haar ^{thuis} thuis komt ^{veeltyds ik van} mocht ik mij verblijden want ik mocht al spoedig ontdekken dat de beer mijn hartewensken kon verhooren, want van toen af begon nen wij (te samen) het woord Gods biddende te lezen en te onderzoeken. Ik heb u van ^{vroeger} te voren gezegd dat ik (niet lezen kon). (Wij hadden van Dr Peen oude lutersche Bijbel gekregen) Toen zijn wij daarin gaan graven want ^{ik werd} hij las er uit voor, en de beer ^{doet den beer verwandigt. van} verwaart digde mij, heb ^{lijkt} niet te leggen. En in diezelfde ^{lijkt} tijd leerde ^{het woord} ik van haar ^{geleerd van mijn vrouw} lezen; en wel in den Bijbel zoo mochten wij menigmaal tot middernacht te samen doorbrengen. Dat waren zalige uren voor mij.

I geen tijdel had en wete dat de
 F. Abs. P. had toen was geen eigen gebouwd
 en predikte in de Rab. de Lutherische Kerk
 en daar sprake was ook in dien tijd des Gen. -
 en deze had men ons gehoord en had aan
 de Bloch / medehelpers van Abs. P. / een
 Lutherische Bijbel voor ons gegeven (Vol.
 Landstsch.)

Zoo is er eenigen tijd voorbijgegaan
 in ontbarmen. ^{Wij nam Dr P. uit de onder}
 dat wij eenig onderscheid genooten van
 Dr P. (ongeveer 4 of 5 maal), dat was
 recht verkwikkend voor de ziel.

Onze financiën lieten niet toe er meer
 van te kunnen profiteren en Dr P. achtte
 het niet noodig. De Godsdienst dat is
 te zeggen: de openbare Eeredienst namen
 wij te samen waar, ^{in dit verzet} de eene keer ging
 ik en de andere keer ^{ging} mijne vrouw ter
 kerk. Wij hielden toen ook nog voor
 het oog der menschen den Sabbath
 maar verder, iets van hunne Gods-
 dienst of ceremonie's niet

Den zondag ^{werd} hielden wij des te beter in
 eere, ^{whant wij druen dan een handje of} wij handelden niet en deden
 werken ^{ook niet} ook geen werk op dien dag, ^{dat was} hetgeen
 een groote zaak voor ons
 dan ook een groote opoffering was
 want des Saterdag's hien hetzucht, om
 dat de joden, in dat opzichte een voor-
 beeld zijn in het houden ^{van} des Sabbath's.
 Teken en 's zondags wordt de Jodenbuis
 het drukt bevocht door de zoogenaem-
 de Christenen ende Israëlieten die.

346

84

My Kunden noch nicht haben können verdienen

daarvan moeten leven; juist op dien dag
het meeste handel drijven.

Dus had ik dan ^{nu} niet één maar twee
dagen ^{met in} dat ik niets verdienen kon
Maar de Heere heeft ons toch er door
gehulpem. De handel dien ik oeffen
bij het tegenwoordige, bestond, uit
in en verkoopen van allerlei zaken,
Zoo gebeurde het eens dat ik bij Dr. P. K. van
dat hij mij vroeg naar mijne verdiensten
van dien dag, (waarop) ik hem antwoorde
de dat hij ^{nu} daar niet naar maect ver-
gen want dat ik wel voor mijne eeuwige
grinnen niet voor mijn tijdelijke belangen
belangen bij hem kwam, maar niet
bij hem kwam voor het seculijke; waarop hij na
klankte bij mij op de petendoor en hield de
naij een gepetse met mij gesproken
se hebben; zijn vraag herhaalde
waarop ik hem 50 cents liet zien
want anders had ik niet,

Toen ik een paar later heenging
kwamen mij eenige beschouwen
mensen tegen die mij ^{ik. eenigzins} eenigzins
kenden, zij kwamen uit een sterf-
huis. Desen boden mij een mantje

35 f

35

In de beste dag hebben van de geheele
week

86

met allerlei zaken gevuld te koop aan
~~het~~ dat ik met de zoo even besproken 50
 cents betaalde, ⁱⁿ nu had ik niets meer
 in mijn zak. F

En nu lieve vrienden! begrijpt eens
 mijne blijdschap en wat eengroote
 zchat ik uit die 50 cts haalde!

Ik kwam te huis wierp het mandje
 onderste boven, en vond onder in
 o wonder! een gereformeerd bijbel!

Nu was het ~~opnieuw~~ ^{meer dan} ~~leken~~
 dien wij met elkander ~~doordrazen~~
 eens ^{op een dag} ~~had ik op een dag~~ ^{meer} ~~veel~~ ^{gelezen} ~~gelezen~~
 (en thuis komende) ~~en~~ had ik endere

hoofdpijn, zoo dat ik mij naar bed
 moest ^{begaan} ~~geven~~. Echter was de lust
 tot ondersaeken ^{lij} ~~en~~ ^{meer} ~~en~~ ^{meer} ~~in~~
 mijne vrouw ontstaan, zoodat zij

alleen bleef zitten lezen.
 zoodat wij vroeger de beloften isfen wa-
 ren nagegaan; lasen wij ~~den~~ ^{het} bijbel
 achtereenvolgens, en waren nu aan

het Evangelie van ~~Mattheus~~ ^{Mattheus} ~~gegaan~~
 dit ~~was~~ ^{was} ~~het~~ ^{het} ~~einde~~ ^{einde} ~~en~~ ^{en} ~~was~~ ^{was} ~~aan~~ ^{aan} ~~lukas~~ ^{lukas} ~~ge-~~
~~gaan~~ ^{ge-} ~~gaan~~ ^{gaan} ~~was~~ ^{was} ~~zij~~ ^{zij}
~~aan~~ ^{aan} ~~lukas~~ ^{lukas} ~~ge-~~ ^{ge-} ~~gonnen~~ ^{gonnen}, zoodat het

36b

36

¶ Maar hij die op God vertrouwd zal
niet bechaamd uitgaan

nu 3 nachts één uur geworden was (onder
 de hand) (en) toen zij ^{nu} aan de bewijsplaats
 kwam, waar Maria de buodschap
Ontvangt van den Engel dat zij bevindt
 zou worden (van den Heiligen Geest, en
 hetgeen zij later zou, de Zoon des Aller-
 hoogsten genaamd zou worden)
 was het juist het uur zij der minne
 naar ^{naar} ~~waant~~ het behaagde den Heere om
 dit aan haar hart te heiligen (en
 zoo riep zij mij dan wakker) (etbaar
 daar ik vast sliep, riep zij nog harder
 en toen ik wakker werd riep zij)
 "Nu weet ik dat de Heere Jesus de
 Zoon van God is. ^{zoo dat hij het wel}
~~zou wisten dat hij het wel~~ ^{zou wisten dat hij het wel}
~~zou wisten dat hij het wel~~ ^{zou wisten dat hij het wel}
~~zou wisten dat hij het wel~~ ^{zou wisten dat hij het wel}
~~zou wisten dat hij het wel~~ ^{zou wisten dat hij het wel}
~~zou wisten dat hij het wel~~ ^{zou wisten dat hij het wel}
 Ik dacht met bed en al in den grond
 te sinken toen ik dit hoorde.
 Intusfiken moet ^{zou} ~~ik~~ ^{wij} weten dat ^{wij}
 steeds ^{met verhoorn} ~~in de oude~~ ^{in de oude} ~~woning~~ ^{woning}
 buurt wonden. Nu was het ^{zou}
~~zou~~ ^{zou} ~~zou~~ ^{zou} ~~zou~~ ^{zou}
 Raankfeest spoedig op handen zodat
 mij liefst voor dien tijd ^{wilden} ~~daar van~~
^{verhuizen} ~~aan wilden~~, anders moesten wij ^{zou}

Want hij las dat hetgeen geknars
 kan worden, de Kabin des Aller-
 hoogsten genaamt kan worden.
 Nu kon hij het niet rishanden,
 dat de wakker werd en riep mij,
 maar ik was door de vermalen
 in een "u" vasten slaap, dat hij
 nog harder riep en leide: "Ja, ja"
 ik was: "Vader! Vader! want wak-
 ker! Nu met de wak-

38

het oag ^{noog} nog) mijn Parha mede vieren, /
 En nu werdde ik alle ^{dan ook nog eens} moette aan een
 een woning te krijgen.

De Heere opende daartoe den weg
 want de Heer Schooneveld (^{de zoon} ~~de zoon~~)
 van de Guffr: waar ik over gesproken heb vroeger)
 had voor mij eene woning gekuurd
 in de kleine Wittenburgerstraat
 Omdat hij het zoo liefde loos vond
 dat men niet aan joden wilde verhuuren
^{want} En men kan toch ook niet (aan) ieder
 een aller ^{zijn} zaken bloot leggen. men
 weet ook niet of men met vriend
 of vijand te doen heeft, en waar
 Eerlijkheid is de moeder der
 wijsheid, en dus dit kostte veel tijd
 Zaamheid ^{dat men het geen juist wilde} (maar ook dat gaf de Heere
^{verhuuren} daar hij de Gefrouwe God is, die nie-
 mand laat verzoekt worden boven
 vermogen, want alles moest mede
 werken ten goede. Ik ging biddende
 langs de straat en (zoo) kwam (ik) op
 Wittenburg, toen ik daar kwam, zede
 Guffr: S. heeft u al een woning? ik

38f

38

en dit was toch onrecht

Maar in die 18e eeuw werd mijn sprake
kreeg ik de verwoning bij ziele dat het
hoor liefdeloos was om twee te doen

seide: neen, nog niet. Toen seide zij kie
 over kunt u een achterkamer haan
 en, zooals ik gemeld heb, die was voor
 mij bestemd, want nu zij er van seide
 dat het goed was kreeg ik de woning
 Toen ik te huis kwam vertelde mij
 mijne vrouw, dat zij bezoek had gema
 van een heer die eens ^{vroeg kwam} kwam kijken
 want den Heer S. van ^{de Hellenburgstraat} Wittenburg had
 tegen hem gezegd: gaat daár eens heen
 daar is een jood die zich wil laten
 doopen; ja dat kan ik wel doen, haast
 hij gezegd, ^{en} hij deed het ook datzelfde
 en na eenigen tijd gesproken te he
 ben vertelde zij dat wij nog geene ^{myne vrouw}
 woning hadden: Toen seide ^{de Heer van} hij heeft
 zij al aanden Heers om een woning
 gevraagd? want die heeft woningen
 genoeg! zij moet hem maar vragen
 dan sult zij boven verwachting ont
 vangen, daarop ging hij weg, en zij
 deed wat hij aanbevolen had en
 terwijl zij nog lag te bidden, kwam
 ik te huis en legde den sleutel op

in noodte ontsteken ook kunnen
 later nog Præctor Bloch bij ons
 met een hegel onder zijn arm
 op klaarlichte dag, dat gaf hem
 knaad bloed. Sprong blinken
 die zij tijt!

Ik zide daarop dat God mij
 kon beschermen en behouden; en
 dat heeft hij gedaan

Als menneerde meesten hoornen
 wasu hoornen wassing slaan

hij ons met gekornen
 ontsteken - ook nog B. Bloch
 met een hegel onder den arm op een middag

de Israëliken waren er achter gekornen, doordien
 Præctor Bloch op zaterdagmiddag bij mij
 kwam met een Dagsel bij de ^{om} ~~de~~ ^{en} een
 van die door de heile stad liep om zijn brood te ver-
 denen met aardappelschillen op te halen bij
 de menschen herkende hem - en daarna
 heeft hij het ^{om de heile} ~~hem~~ ^{aan} ~~ver~~ ^{ken} ~~eld~~ en ^{was} ~~en~~ ^{waren} ~~zij~~ ⁱⁿ ~~1830~~

van de kamer die ik gehoord op de tafel,
 Nu kunt gij begrijpen hoe mijne vrouw te
 moede was, daar de Heere haar gebed, zoo
 kennelijk verhoord had.

Den volgenden dag ging zij taen de kamer
 schoonmaken, en den daarop volgenden
 dag gingen wij verhuizen. ^{Over vijf, om ik} Ik ging naar
 den Heer Pauli en deelde het hem mede,
^{in die vraag my,} toen vroeg hij mij of ik ook soms een
 paar politieagenten wilde hebben, om een
 wakend oog te houden voor het oploer dat
^{op een machteloos} zou kunnen plaats hebben. F

Ja, lieve vrienden! het gaat (maar) niet
 zoo gemakkelijk voor een Israëliet
 die tot het Christendom wil overgaan
 want van alle kanten, komt, zooals men
 dat noemt, de duivel los.

De Israëlieten uit kwaadheid dat men hun
 uit overtuiging in Gods dienste ^{het Oude} den rug
 toekceert, En de hoogenaamde Christe-
 nen vragen als men er over spreekt,
 wie heeft je geroepen?

Ziet, als zij ook maar eenigzins kennis
 hadden van Den gene daar zij naar ge..

41

noemd zijn, zouden zij ook weten, dat degene die uitverkoren is, geraepen is, door Die. zelfde daar zij zich naar noemen.

"Er was eens een lieve broeder uit Israël "purfdrager van beroep" die moest ^{hem} in de jodenbuurt werken, en dien hebben ^{hem} ze met ^{hem} steenen geworpen, en een steen kwam net in zijn rug, de man is ^{nu} enige jaren later na aldoor gesukkeld te hebben, daaraan overleden." F

Ik heb dit er tusshengevoegd om te laten sien en begripen wat, wij alzo te verduren hebben.

(Toen D. P. mij van de Politie sprak, ant., woordde ik, dat god mij zou behouden, en bewaren, en dat heeft hij gedaan.)

Want toen den volgenden dag de man met de ^{slede} wagen voor de deur kwam, F stroomde het van menschen rondom.

Deren spraken in stilte tot elkander (in het joodsch) zeggende: "hij laat sich doopen, hij laat sich doopen"! Nu kunt u denken wat er in ^{hijnen} ons binnenste omging, Angst en vrees had mij toen bedongen.

F Gen Christen (?) had hem ver-
teld daar is een gedroefte jout aan
H werke.

F (rechinismans of kerren waren
nog niet zoo in keuring)

om het er op aan kwam. Ik zeide tegen mij
 ne vrouw; "Ga ^{nu} maar vooruit met de
kinderen," want zij wilde ³ nog de vloer
 schoonmaken, maar ik zeide ^{en} laat maar
 liggen, doch zij wilde ^{dat} ^{zij} niet, ^{ten laatste}
 vroeg ik het aan eene vrouw, ^{die} dat geene
 jodin was, en die heeft het gedaan.

De ~~in~~ ^{slide} boedel eindte op de kar ^{of sloop}
 zoo als destijds nog in gebruik was, ^{maar}
 kwam ^{er} de een om schoolgeld, ^{en} dat wij
volstrekt niet ^{er} debt waren, en zoo kwa-
 men er nog meer, want wij hielden er
 niet van om schulden te ^{alleen} maken, toen
 wij Israëlieten waren; en nu althans
~~niet~~ wilden wij haegenaamd geen kwa-
 den reuk achterlaten, teker, om op
 dat oogenblik geen moeite te hebben
 heb ik alles ¹ nog eens betaald.

Men heeft mij ² ten geen hand aanje-
 raakt, en zoo kwam ik ³ afgedaald op de
 plaats mijner bestemming.

Maar, wát is de mensch? ⁴ mijne vrouw
 vroeg, ⁵ hoe kunnen wij nu afroo ⁶ lijgen?
 toen zeide ik, op de goden hautmarkt, ⁷ ten

42 b

52

I nam het vaarhuus

I doch ligde meesten

I waer men om draeg

my waltten nieuwe straat hebben waer
om draessen, en om draeg mijn walt
wanne kunnen my dat bin brengen?
o, ziele ik: op de jaden draechen
want danre liggen alwaer die bekepen

vroeg zij (weer) durft ^{gij} ge daár dan heen
 gaan? waarop ik ten antwoord gaf: Ga
 dan neem ik maar wat Parapluies ^{brulle} mee
 dan hebben be geen erg in mij. Die, evo
 blind is den mensck, hart te voren had
 ik mijn betrouwen (nog) op den ^{guy} beere
 gesteld Die ^{en die had mij niet behandeld had} mij niet behandeld had
 laten uitkomen, ^{mitkommen} die, ge cult (dan ook)
 ver ^{vroren} nemen hoe mij dat bekwam.

Die ging toen heen, en kwam op de
 gracht bij de lange houtstraat
~~(dit is geschreeven vóór 26 jaer geleden zij
 schijve nu oogs)~~ (want daar liggen
 altoos die schepen met stroo en) koels
 de hooveelheid die ik noodig had
 nam ^{en kynde kring naar huns} dat op mijn schouder en ging
 weg. Toen ik een ^{klein} eindje geloopt
 had, lag daar een vrouw halverwege
 uit het raam, die riep, daar is die
 afvallige, hij laat sich doopen!
 hij laat sich doopen!

Daen kwam er een ^{handpante} menigte volks
^{op de leen} ^{ik dacht} bijeen, (zoodat) ^{ik dacht} zij volgens kunne
 waede (dacht,) dat zij mij in het water

436

43

~~Thom Wintertraplein~~

Truck 2nd. maal vop 27-28/10

gouden werpen. Toen kwam er een kennis
aan, daar ik nog al veel omgang mee
gehad had; en dacht ik, ^o, die zal
mij wel (verder) helpen, in plaats
van mijne oogen op den beere te
stellen.

Toen kwam er twee achter mij
die aan het stoo trokken, zoo dat
ik achterover viel; die kennis nu
bij mij komende, stak ik hem mijne
hand toe, ^{om mij op te reiken} meenende dat hij mij zou
oprichten, maar ^{zouwt} in plaats ^{dat hij} van mij
^{mij opreichte} op te helpen beet hij in mijn hand
en gaf mij een streps (in de zijde,
zoodat ik niet dacht weder (op)
te staan kullen ^{op} staan.

En in plaats ^{stude} in mijne benauwdheid
den beere aan te roepen, heb ik mij
o hoe verschrikkelijk! van leugens
willen ^{bediende} bedienen, ja zelfs tot ver-
vloeking toe; want de woorden
die ik ^{dat hij sprak} hem toesprak waren
allerververschrikkelijkst; namelijk:
"dat al degenen die tegen iemand

een ander
leugens spreekt om hem te belasteren
zal gestraft worden met de slagen
van Jerarab; "Zoo als helaas! menig-
maal dat woord den joden in den
mond als 't ware bestorven is.

De ^{alle} beschrikkelijke wensch die ik uit-
spreek heeft mij beaoud; de smart
die ik er door gevoelde is met geen
pen te beschrijven.

Maar geloofd zij de Heer, dat onze
ontrouw Zijn Vrouw niet, te niet
doet; Het behaagde den Heer ^{te laten} mij uit
hunne handen te verlossen, ik kwam
thuis; de Heere alleen weet hoe! —
Mijne vrouw had een zoo angstig
woorgewoel gehad dat zij gedurig
alles uit haar handen had laten
vallen, ⁱⁿ maar het is hier een oefen-
school, en welgelukzalig, die op
die school gebracht is; en dat God
helft de ^{zijn my} Heester is, die Heer onder-
wijst wat hem behaagt, en Zijn Godde-
lijken wil, dat wij die doen zullen, dat
merk de Heiligen Geest in ons.

46 De Heere alleen zij de eer! die heeft
 mij thuis gebracht, (want) toen ik er
 uit den ^{kerk} ~~kerk~~ kwam, viel ik neer, en dat duurde twee
 dagen; toen werd ik er op geweren dat ik
 mijn vertrouwen op Parapluiers had ge-
 steld, zoodat ik in de schuld mocht
vallen, om mijne zonden te belijden,
die mij leed en smart veroorzaak-
ten. etbaar nooit verdiende, en ge-
sende liefde die ik nu onderwond,
 dat ik verzoening en voldoening
 mocht ontvangen door het bloed des
 kruises, van mijn dierbare Verlosser die
 mij niet naar recht wilde schuldig
 keuren, want God was niet met mij
 bedrogen, ^{want} ~~derwijl~~ Hij weet wat van
 Zijn muaksel te wachten is. (Ps. 103: 7)
 Als wij maar de noodzakelijkheid
 hebben geleerd om onze zonden te belij-
 den, onze afhankelijkheid te gevoelen,
 in onze onmacht ^{en} onwil, want die
 staan ons altijd in den weg, want
 wij moeten ons laten zalig maken
 daar wij moeten komen, zooals wij zijn.

H. C. Christen

46 b

46

Ik was verslagen en vernedigd, ik
maakte in de Schuld op mijne knieën
vallen en mijne handen bejelden, die
mij van veel leed en smart verrees
knekten.

(in mijn)

Hij allien kan ~~om~~ volkomen zalig maken
 allen, die tot hem komende, zijn woord
 geloovig aannemen. Hem te vertrouwen,
 dat zullen wij van hem afsmecken;
 dat de Heere het ons uit genade ^{wil} schie-
 ke ^{en} om Christus wille.

Toen het rechtbaar werd dat wij nu
 spreedig zonden gedoopt worden
 liep bijna de gehele jodenbuurt (leeg)
 naar Wittenburg om ons terug te halen.
 Doch seiden zij: Wij kunnen ons niet
 begrijpen hoe zulke brave mannen
^{als gij zijt} ~~zulk~~ een stap willen doen.

Uwe ouders waren toch zulke brave
^{en goede} joden, en nu wilt gij hen in hun graf
~~zulk~~ (een) ^{we} ~~hande~~ aandoen.

Wij seiden men moet God meer gehoor-
 saam zijn dan de menschen, ^{welken} als gij
 ons overtuigt, ~~dat~~ ~~zij~~ uit Gods
 woord, dat wij verkeerd doen; dan
 zullen wij terugkeeren, maar dat
 kunt gij niet, want het is ons van
 God (keef) geschonken. Toen seiden zij
 weder: wij waren al soo diep ingeworteld,

48

dat wij niet konden terugkeeren,
 Dan kwam er weer een ander die mijn
 tweede zoon wilde hebben (zwaer) die
 was hier geboren en ^{in de wet:} naar de joodische wet ^{maar de goddelijke wet} (naar de
 joodische wet) door den ^{Heer:} W. E. (Heer) Prabbi
 Birsch leerem. (die destijds die functie
 waarnam) Deze Heer was uiterst
 stroom in al zijn doen en laten, hij
 nam ^{zooveel mogelijk alle} alle mogelijke goddelijke en
 menselijke instellingen waar, ^{zulk een} jamme
 dat hij niet onder het Evangelie van
 Christus gebracht was.

Ik, dat dien ^{deze stroom} hoe kindam hij ons om
 te zien of hij ons niet ^{hij kon brengen} terug kon brengen
 ons terug te brengen, hij leyste met
 kracht, hij seide dat ik al was
 alles getrouwd had waargenomen,
 in de synagoge bezocht en ^{had} alle leering
 van de ^{door de joden} overnaamste ^{namen} en geleerdsten
 dezer stad geweest was, dat zij daar
 hen volle van overtuigt waren
 en hoe of ik dan nu - 200 -

iek kon doen, Ik seide dat zij mij
 niet al hun geld ^{al het} hadden
 (niet gebracht hadden) waar ik wilde
 dat ik, alleen doen met die lijkrede (lij)jets.

486

48

[hij was toen 14 maanden oud]

[die zijn Godsdienst betreffen]

[en alles mij er op]

49 (er)aan gehad had voor mijn^U ziel.
Toen seiden hij, maar van ^{deze} zulkten ^{leert} [leert
gij niets leeren, toech ^{geef ik hem om te} du ^{leert} overde ik
als ik ^{kan} van die niet kan leeren (dat)
had men er anderen moeten plaatsen
[maar het meest is ^{zijn}.

Zelfs één van hen heeft gesproken op den
Zaterdag vóór Grooten Versoendag en ^{hij} zijn
aanvang was met dese woorden: Ja
ja alweer een jaar ten einde en nog
is de oberfias er niet, maar als wij
maar allen te samen, één dag naar
Gods wil zouden leven; namelijk
geheel Israël; dan zoude de oberfias
^{wel} komen want ^{de tijd} ^{is} ^{voorbij} sei-
de hij. Wat toen in mijn hart onging
was: ^{dat} als ^{hij} ^{er} ^{dan} ^{niet} ^{geweest} ^{is};
komt ^{hij} ^{nooit}, want als het van het
gedrag der menschen afhing zou
hij ^{vast} en ^{stellig} ^{nooit} ^{komen}
want het menschedom wordt hoe lan-
ger hoe booser en dus zou als dan
onze hoofs bedrogen uitkomen. (de
predikatie geschiedde toen ik nog jood was

49t

49

[die härte sprechen

(nein, nicht hier!)

50

N, ik zeide hem dit, en beriep mij daar
nu, daarop beriep ik mij dan ook,
omdat dat het in Gods raad (en eeuwig
plan) anders besloten was, ^{daarvoor} was ik nu
(van) overtuigd (gelukkig).

Evo hebben wij nog van vele joden be-
zoek en tegenstand gehad, om dat God
is getrouwd die ons door Zijne kracht
en zondaars liefde getrouwd maakte
hoo gebeurde het ook eens dat een
broeder van mijne vrouw ons beocht.
toen de kamer vol menschen was
doch dit waren Christenen naar wij
(den minste) mogen hopen en ook was
de Pauli ^{was ook: hij was D. Pauli,} nu
daar aanwezig ^{en}
~~toen mijn vrouw kwam om zovuil~~
toen hij daar zoveel menschen bijeen
zag seide hij: ik stel mij zelf voor
als David, en gijlieden zijt Goliath
ik heb niets bij mij, en kom in den
naam van God tot u.

Echter bleek het al spoedig dat hij
berijden de waarheid sprak want
hij openbaarde spoedig ^{welken} vijandschap
nu, en wij weten: "God is liefde."
Madat hij een poos had gesproken naar

dan ook op.

Tantale 4 er baan velen kelen veltica
vanden deen nu het was niet hadden
hieduand, edelthant met een een
thel vindingen die van de joken
overging tot het Christendom

hij afweid, en beloofde geen bezoek te brengen aan G. C. Dr Pauli, en daar heeft hij ook gevolg aan gegeven; hij zeide dat G. C. hem toch niet kon overtuigen.

Ik, dat gelooven wij gaarne, want een Israëliet die niet gelooft in Mozes en de Profeten is ook niet te overtuigen door een mensch, en evenwel is dat Gods werk, hij hield geen Sabbath of Feestdagen, en zeide dat voor hem alle dagen gelijk waren, voor het overige, een kundig man mensch en in het maatschappelijk leven zeer achtenswaard.

Zoo bereikten wij dan (eindelijk) door Gods goedertierenheid den 20 April 1845 ^{dat} waarop wij met vier kinderen zijnde 2 meisjes en 2 jongens, (de oudste (was) 8 jaar en de jongste 14 maanden) door den heiligen doop, in de gemeente van Jezus Christus werden opgenomen. Waar wij, voor God, en menschen; in het openbaar, gelijden hebben afgelegd van ons geloof.

Het geschiedde in de Poonde Luterske

Kerk op het dingel (omrede er taen. weggeen
 vast kerkgebouw bestend voor de Episcopale
 lions gemeente) te Amsterdam.]

Die kerk is zeer groot, en was eival ^{en}
 daaronder ^{bevonden zich} een groot aantal Israëlieten
 Soals wij later vernomen hebben,
 De Predikant nam de tekst uit Jesaja
 44 vs 3. Dat woord is met kracht, en
 zalvend, door den Heiligen Geest ge-
 sprouken.

Ik hoop, dat niemand dergenen die
 daarbij tegenwoordig waren, dit
 woord in den dag der dagen sal tegen
 getuigen. Oh, geliefde Broeders en
 Zusters kunt u begrijpen hoe ik mij
 bevond, dat, na 12 à 13 jaar zwelgens,
 mijne begeerte nu vervuld magt
 worden, om den naam van mijnen Dier-
 baren Verlosser openlyk te mogen be-
 lijden. Zoo hebben wij als één gesamen-
 lijk in dat groote voorrecht mogen deel-
 daer de Heere ons één van hart en één
 van Geest had doen zijn, om Syn Heiligen
 naam groot te maken, en te verheerlijken.

Ku dacht ik in mijn eenvoudigheid, dat, terwijl ik één van die gelukkigen was, dat ik nu ook, aan mijn vroegere geloofsgenooten dat geloof kon mededeelen. En zoo had ik met het oog daarop, steeds den Bijbel (bij mij) op de ^{mijn} werkplaats, om allen die het mij zouden komen het woord Gods te verkondigen.

Echter zag ik niet in, dat het niet mijn, maar Gods ^{werk} (moert zijn).

Zoo verliepen er drie jaren dat ik al wonder veel van mij zelve dacht. Maar de Heere wilde mij wat anders leeren; het begonnen werk in mij, werd bestre-
den, en duisternis vervulde mijn hart, zoodat ~~ik~~ er drie dagen omginge dat ik in de kracht Gods bewaard ben gebleven, aangaande de bestrijding, die in mij plaats hadden,

Ik had ook nog het voorrecht dat ~~de~~ de Eern: Heer Sanders, toen Predi-
ke Waerden, in de Oude Kerk predikte, en ik onder zijn gehoor mocht zijn hij sprak toen over de eerste reservet

van Johannes 15. en toen hij aan de toe-
jaasfing kwam, dat een goede hovenier,
in de eene hand het snoeimes, en in
de andere hand de windsels hield;
opdat de vrucht dragenden ranken
niet zonder doodbloeden; mogt
de Heere dit gebruiken, dat het in
vloed op mij had, en ik mocht uit
roepen, "Snoei dan maar toe, als
ik mijne eiel er dan maar als een
buit mag uitdragen."

Het duurde Echter niet lang of al
weer kwam er bestrijding, toen
mocht ik ~~dat~~ ^{ch} ~~leeren~~ leeren kennen
wat David zegt aangaande het
Heanenbrood.

Ik kreeg veel bij mij van Gods lieve
kinderen die mij loochten te froosten,
doch menschelijke frost baatte mij
niets, (want) geen mensch had te mij
ontnemen en niemand kon te mij
rok terug geven dan God alléén.
^{om} Zoo gebeurde het den volgenden
dag dat mijne (lieve) vrouwen den Bijbel

opensloeg, en mijn aandacht viel op:
 psalm ^{Ps 73} 43 (in Drijm) het eerste vers
 waarop ik, als een brierkende leeuw
 aanviel, die ^{dat ik} mij niet zoo gevoelde
 als de Psalmist neërrees; Aen
 was het alsof iemand seide: Keer
 het blad dan om; en zoo viel (dan)
 mijn aandacht op die woorden,
 Die ver van u de weelde zoekt en:
 Toen ik dat hoorde, mocht ik mijzelf
 veroordeelen, en Gods rechtvaardig-
 heid billijken, dat het recht was in
 dien God mij voor eeuwig wilde ver-
 doemen. Zoo werd het woord Gods ver-
 vuld, waarin gezegd wordt: die lichtse-
 oordeeld, zal niet geoordeeld worden.
 Dat mocht ik ondervinden, want
 nadat ik mij zelve geoordeeld had,
 trad de Heere Jerus in zijn aanbiddel-
 lijke schoonheid en Majesteit toe
 en openbaarde zich aan mij en sprak
 mij toe; O! ik zal het nooit vergeten,
 met deze woorden: Dat hij voor mij
 vervloekte, een vloek geworden was

en mij daarom, alle beloften Gods die "ja en amen" zijn, had toegezegd, en ik, door het geloof, dezelfde mocht ^{ich} aan nemen. Toen mocht ik ^{er} feesthouden met Gods blijde scharen dat middelenacht, en wij mochten juichen en den naam des Heeren gavoet, maken met psalmgezang. Toen mocht ik God als mijn Vader aanroepen voor de eerste maal, en wel als mijn verzuende Vader in Christus, zodat wij ten twee ure pas van elkander gingen. Zoo mocht ik toen aan mijn verzonden vader vragen of het in zijn welbehagen was, om onze familie het woord Gods te ^{moeten} verkondigen, of ^{tegenwoordig} het te zeggen het Evangelie van Christus. Want die begeerte was alreeds bij mij ontstaan. Mijne begeerte werd vervuld en zoo mocht ik ^{zoodat hij van mijzelf mocht} vertrekken naar ^{naar} Gravenhage, waar het meerendeel der familie mijner vrouw woonden, ook had ik daar ⁱⁿ eene zuster wonen met man en zes kinderen, wat ik daar

56b

56

Territe kreeg de bevestiging op mijn gebied

mede heb doorgebracht; want ik wel een
 boek van kunnen schrijven, maar zij
 zijn reeds op kunne bestemde plaats
 dus wil ik er niet van spreken.
 Eén kunner kinderen ^(de dochter) is nog, na,
 dat de jaren des onderscheids te zijn
 gekomen, ook gedoopt. Zij was, toen
 hare ouders gestorven waren te oud
 voor het weeshuis, ^{in Groningen} (Israëlitische te r. d. d. g.)
 en toevallende had zij uitriekselve ons
opgezocht. De familie mijner vrouw
 wilden ^{er niet van} niet eens hooren, en nu ging
 ik naar Rotterdam, daar maakte ik
 logeren bij mijne familie, en kon
 de raad Gods verkondigen; voorts ging
 ik naar Maasfluis, waar ik logeerde
 bij eene heer de Graaf een broeder
 in den heer onzen Heiland.

~~Het~~ scheen dat ik daar niet zoo vrij
 moedig was als te Rotterdam, want
 ik vroeg den heer de Graaf met mij
 mede te gaan, ^{het was bij de d. d. d.} ~~dat heeft hij niet gedaan;~~
 maar toen wilden zij niet spreken en
 vroegen of ik 's avonds alleen wilde

daaraan gaf ik goed op
terug komen, en ik deed het.

De Heere gaf mij taen de geest der vrij-
moedigheid om dat hen te spreken.

Zij vraegen of ik wilde mede eten en
soen mocht ik hardop de Zegen Gods
(afsmeecken op ^{mit hem mede at} dit samen zijn en op
Zijne gaven,) op dat het mij in de dag des
oordeels niet mocht tegengetuigen.

Een aangekruunde nicht viel in onmacht
of het nu was dat ^{de Heere haar hart} ~~haar hart~~ geraakt
werd, ^{aanruakte} of dat zij schikte over mijn vrij-

moedigheid; hoe het zij: het veroorzakte
(een)grootte drukte. Eene zaak verkengde
mij, (dat de Heere het Joo bestierde) dat
het niet in vijandchap oversloeg
waarvoor ik niet genoeg dankbaar
kon zijn aan het Opperwesen, daar
~~it~~ later een ^{ruysche} Oorn en achterneef tot
mij kwamen die weder alle pogingen
aanwendden om mij (weder) terug te
halen. Daar ons gesprek vrij lang ge-
duurd had, en ik hen alle bewijsplaat-
sen die zij voorlegden mocht weder leggen,
hebben zij het ten laatste opgegeven; en

59

bekenden dat zij mij niet konden over-
tuigen dat ik verkeerd gedaan had (wij
zijn goed van elkander gescheiden, ^{elke}
Mandy vroeg, of zij ^{mij} iemand (die meer
geleerd was dan zij waren) (tot) mij
mochten zenden? waarop ik beide die
tot mij komt in de veere des Ibeeren
is welkom.

Na hun vertrek verlieten er eenige
dagen, daar sie ik op eens een eerbied-
waardige grijsaard voor mij staan
en dacht waarlijk dat dit de per-
son ^{was} zou zijn, die zij ^{mij} tot mij konden
zenden, (maar daar heb ik nooit iets
van gehoord) Zijn uiterlijk toonde een
Israëliet, hij sprak mij aan in het
Duitsch of vroeg of ik de man des hui-
ses was, hetwelk ik ^{met toestemming}
beantwoordde, toen vroeg hij weer
of ik niet Israëliet geweest was?

hetgeen ik beantwoordde met te zeggen
veeger ongelovig maar nu door Gods
genade geloovig geworden terwijl ^{ik}
mijn Messias gevonden had. Ik vroeg hem

59b

59

die mürgeleut was dem 29

binnen te komen, en toen ik uit de over,
 kuinging mijns harten tot hem ge-
 sproken had, gaf hij te kennen, dat
 hij reeds sedert vele jaren de begeerte
 had gehad (om) de heilige schrift te
 onder zoeken; maar die roepstem had
 hij wederstaan, en tot stekwijgen gebracht
 want hij was van willens geweest, om al
 reizende naar Breslau te gaan, en daar
 hij langer had vertoefd, als zijn ^{dan} was
 siende; werd hij door de gens d'armes
 tot de Hollandsche grenzen teruggedraagt.
 Toen hij in zijn logement kwam werd
 er over mij en myn huisgesin gesproken
 Toen zeide hij: dan wensch ik dien man
 ook wel te leeren kennen, waarop zij
 hem mijn adres gaven. En zoo was hij
 mij komen oproeven zooals ik u alreeds
 heb medegedeeld. Hij gaf te kennen
 dat het zijne begeerte was, uit den mond
 van een gelouwig Israëliet de woorden
 des Levens te hooren verkondigen,
 Nu, ik trachtte hem uitlegging te
 geven van Mozes ende Profeten en ver-

volgens vergeleek ik deze, met het nieuwe
 Testament en mocht ik hem ^{met} het Evan-
 gelie bekend maken.

Hij is later ^{gedoopt en} opgenomen in de Gemeente
 van onzen ^{Christelijke Gemeente} Heer en Heiland; nog ^{vier}
 jaar ^{vanop den 20sten} magt hij ^{daarvoor} het genoege
 smaken, alvorens de eeuwige ruste
 in te gaan. Wanneer ik hem vroeg
 naar de gronden van zijn geloof
 gaf hij dikwijls de grond van zijn
 gerechtigheid te kennen, nadat ik
 die ^{antwoordde} (mocht bestrijden, en hem ant-
 woorden, dat hij met die grond
 naar de eeuwige rampzaligheid
 ging, antwoordde hij later, dat de
 Heere hem geroepen had, en ^{dat hij} daarom
 was (hij) gekomen, en als hij zalig moest
 worden, hij dan uit genade ^{de zaligheid} moest
^{zou verkrijgen} zalig worden; en indien hij niet
 zalig werd, dat er dan ook geen blis-
 sus was. Dit was zijn (antwoord en)
 belijdenis (en daarmee is hij in
 zijn 88^e levensjaar ontslapen te
 Amsterdam, alwaar hij in het buiten

62

Gasthuis het tydelijke met het eeuwige verwisseld heeft. | We zouden nog veel van hem kunnen vertellen doch dit doet niets hier ter zake.

Ik magt ^{chy} nog het genaegen smaken hem een oogenblik ~~over~~ zijn ver-
scheiden te spreken mij achterlaten,
de het besef dat hij ^{in Natl. koning} (waarlyk) in zijn
Heiland ^{tegen en gelijgert} ontslapen was. F

Zijn naam was de Graaf uit Breslau.
Ik moet nu weder op die twee neven
terug komen. Een zoon er van wilde de Heer mij als middel gebruiken dat hij ook in de gemeente des Heeren is opgenomen, met name Obeyer ~~Obey~~
Obeyjersen, dese is ook bij Dr Pauli
gedoopt. Toen weder een dochter was,
die andere neef, dus eene nicht
van M. M. Sara genaamd, zij was
nog niet mondig, daarom eink,
te haat vader haar op, door de
Hoofdcommissaris van Politie
(Mr de Pie) met bewijsen van de Burg-
meester van Kuarshuis. zij werd

En daarmede heeft hij dan het bijbelge-
met het Eeuwige vernisseld in het
Pouken Geslacht op den Aardboom te
Amsterdam in zijn 10de Levensjaar

ƒ Zoudat hij met arbeden bij de Con-
missaris

ontboden bij de Commisfaris, en de
 listen van de Israëlieten, mij niet
^{in welke gevallen mij bekend zonde}
 onbekend zonde ^{in die gevallen,}
 ging ik ^{mede}. Zoals ik reeds
 zeide: haar vader zocht haar
 bij de wet op². Zij wilde echter
 niet (met hem) medegaan, ^{zoen}
 zeide de Commisfaris dat hij dan
 genooddaakt was, haar bij zich te
 houden. Doch zij viel op haar knie-
 en en bad tot God dat Hij Zijn En-
 gelen zou zenden die haar zonden
 ontbinden. Daarna sprak de Com-
 misfaris mij toe, ^{en zeide} dat zij eigenlijk
 volgens de wet mede moest. ^{Doch}
 dat ik moest rien gedaan te krijgen
 dat zij goedwillig medeging met
 haar vader. Met veel moeite heb
 ik het ^{zulkas metknezen} gedaan gekregen, toen be-
 klaagde zij zich dat zij dan van
 alles verstoken was, ^{en} want dat zij
 zelfs geen bijbel had om ^{er} in te lezen.
 Daar nu het bijbeldepot in de nabij-
 heid was, was dit ^{bezwaa} spoedig uit

63 b

63

F met bevelen van de Hooflcommissaris
van Politie en van de Burgemeester
te Maastricht

F tegen wien dank

64

zongde ik dat zij

den weg geruimd, en bezorgde ik haar
 een ^{ten tijde van} bijbelje, hetwelk zij zorgvuldig
 verborg. Toen verzoekt ik den Com-
 misjaris of hij zorg wilde dragen
 dat zij niet mishandeld werd door
 de Israëlitzen, waaraan hij ook
 gevolg heeft gegeven, toen zij in
 de Jadenbuurt terug kwam gingen
 de agenten van haar weg, en in
 plaats nu van Israëlitzen; werd
 zij door een zoogenaamde Christen
 (die zich onder hen een naam wilde
 maken) zoo mishandeld en een
 slag in haar gezicht gegeven [dat
 haar al de tanden van boven
 uit den mond geslagen waren
 die zij nooit heeft terug gekregen
 De Heere zal het hopen wij, hem
 hier namaals niet toerekenen
 en dat zij in dien dag niet tegen
 hem behoeft te getuigen, want
 niet lang daarna, of de Heere
 bereidde haar den weg dat zij ook
 den Heiligen Doop mocht ontvangen

64b.

64

(daarmede wulde byzonder de joden
een plaats dankje verschaffen)

65

en zij wandelt waardiglijk haren
weg voor uoover mij kunnen
getuigen. (~~dit alles is reeds voor~~
~~26 jaar geleden geschreven men~~
~~hande dit in het jaar 1847.)~~

Ik moet ook nog het voorrecht ge,
^{houden} meken hare broeder [te zien toe,
vreden tot het Nieuwe Verbond;
die nu al sedert jaren werkzaam is
^{in den 18en 19en eeuw} in het Nijlgebied
in het Bybeldeput van v d 1800
dit is Isaäc Meijersen.

Ook behaagde het den Heere mij nog
dienstbaar te maken als een middel
in Gods hand, voor de ^{bruyden} Pries en
zijne vrouw (die ook ^{hadde twee} kinderen
^{hadden}) hij was voor een korten
tijd, kort voor zijn doops weder te,
weggekeerd, ^{hij had hem nu alles} ^{aan} de over macht
^{drangvedenen van hem heeft gelid} der joden gelukke het hem, dat hij seide:
indien gij in staat zijt mij te overtuigen,
ga ik met u mede; ^{en} ^{was} ^{hem} ^{geld} ^{hadden} ^{hem} ^{na}
^{aangeboden} ^{een} ⁱⁿ ^{het} ^{ge} ^{met}
melyk geld aangeboden door den Heere
Benjamins en Broozeboom, doch hij
seide mijn ziel is niet voor geld te

65b

65

· (Therese Meyerson)

F dat was naar haar ook een groote
wylschap

66 N

koop, doch zij hadden het hem ^{ruw} belouft:
 doch niet gegeven. De Heere gaf mij een
 rijmoechtigheid om in het hartje der
 jadenhaek ^{Wilsenburgh} (Wilsenburg) bij hun te gaan
 en de Heere heeft ^{die} nietige poging
^{ruw} ^{willen} segenen, zoodat zij dien zelfden
 avond (nog) met hun huisgesin ten
 onzent zijn gekomen, en zeer spoedig
 daarop door d. E. D. Pauli gedoopt
 zijn en opgenomen in de gemeente van
 Christus.

Hij mocht ^{later} nog met mijn neef ^{W.} Heijesen
 het voorrecht genieten om jaarlijks
 het Evangelie te verkondigen aan de
 Israëlieten, zij waren daartoe uitge-
 zonden door d. E. D. Schwartz leeraar
 bij de Drije Schotsche kerk.

De Heere heeft hem (de Vries namelijk)
 spoedig opgeëischt en ontslagen van
 zijn post, en wij hopen hem eens weder
 te vinden, daar waar Jesus plaats
 heeft bereid, voor ieder die ⁷ zijne ver-
 schijning liefgehad zullen hebben.
 Zijne weduwe met 8 kinderen achterla.

67ⁿ

kende, mogen wij als eene zuster in Christus
 begroeten, die waardiglijk hare belydenis
 wandelt, (de vriendschap toen gestort
 hebben wy ook heden nog aangehouden)
 74 Ook nog voor drie doopstommen wilde

de Heere mij gebruiken, die, wegens
 de uitgebreidheid der geschiedenis
 en de saedracht der zaken niet
 letterlijk medegedeeld kunnen wor-

den, maar ^{doch} dit kunnen wij van hen
 getuigen: dat zij den Heere Jezus lief
 hebben, en ook weder door Dr Pauli
 zijn opgenomen door den doop in de
 Gemeente des Heeren. (Twee er van wa-
 ren gekuwd, ³ thans alle drie)

68
 10/11/68
 10/11/68

Ook nog een oude man met zijn
 (niet genaamd) Rodriguez, van
 wien wij van hun Christelyken levens-
 wandel niet veel kunnen zeggen,
 echter uit den aard der liefde;
 hopen wij dat de Heere hen in gena-
 de heeft willen aannemen. en wij
 in liefde over alle kunne gebreken
 kullen ewygen. Nog een Israëliet

10/11/68
 10/11/68

lela 67^a

F. Dit was zeer aardachtig om
 hyle wamen het wamen: de Brae,
 ders Vos, Susan, Bakker en
 van Merel - nog lang daarna
 heb ik voor hem gedeuring de
 preken vertaald eerst in de
 Bondesleg en later in de
 Valaernaansleg - en hoop
 als de Uere lang bracht
 Schenkt; het nog lang vol
 te handen

≡ Zyn duer mit in kennis geteld
 met de P. en heeft hij been
 getaapt

echter kennen my van hem
 Christlyke sevens jaars
 mist veel zeggen

676

hij o gehad) en nu had hij eene Katho-
 lieke vrouw, (maar zie (nu) bijzonder goed
 voor de kinderen ^{was.} Nu, ge begrijpt dat
 ik niet naliet hem te neyken op het
 doodige, en hem verrucht meermalen
 te komen (zijne vrouw had hem ^{dit} ^{mit} ^{must} ^{magt} ^{laten} ^{zijn}
 geseqt om Katholiek te worden, doch
 daar wilde hij niets van weten ende
 neen, als ik verander van geloof, dan
 word ik protestant, en zoo is het
 genhied dat onse ^{bernieuwde} kens-
 making voortgeset werd en hij ook
 zijne vrouw medebracht bij ons en
~~over des~~

Wesel Bakker

Jaen heb ik onder de taclating Gods
 haer mogen bekend maken dat
 er geen anderen naam onder den
 Ghemel gegeven was dan Jesus Christus,
 en wij niemand noodig hadden, geen
 Priesters of heiligen of ook geene
 magt Maria om onse middelant
 te zijn, en dat als wij konden te belijden
 hadden het wij het rechtsteek, aan God

678

Blz 678

Waarom het geweld is
geuees dat, o liefste God!
beiden - ja - men en vranca
tot het Protestantsche geloof
zijn begehoren

68 a

met name Braet, een man van zeld-
 zame kennis, dien D^s P. in het begin niet
 heeft willen doopen; echter, toen D^s zag
 dat hij gedurig met mij ^{was} omging
 en met ons at en dronk, en ik hem ^{was} logis
 bezorgd, had, heeft D^s ingezien dat hij
 hem niet bedroeg, en het zeker Gods
 werk was, ^{moest in een} toen heeft hij hem dan ook
 den ^{heest} doop toegediend, en later ^{werd}
 hij ^{het ambt van} nog voorlezer (bij D^s Pauli in de
 kerk. Later is hij naar Amerika
 vertrokken en kunnen wij uit den
 aard der zaak, niet veel meer van
 hem ^{dit doet ook niet kr. j. k. d. echter de kerk} vertellen; ^{sticht} Thij die een goed
 werk in hem begonnen heeft, zal het
 ook voleindigen. Want het werk Eijner
 handen laat Thij niet varen.

Ik mocht ook nog een ander voor-
 recht genieten, en wel dit.

Dat ik drie gedoopten ^{Christenen} uit de ^{Heidene}
 mocht brengen ^{Thij} tot het Licht der ^{Heidene}
 dewijl God de middelmuur weggenom-
heeft, want bij Christus geldt, noch
 besnijdenis, noch voorhuis maar een

(den vader mochten daen en ook van
 dere hebben wij het voorrecht mogen
 smaken dat ^{den 23 Jun 1848} Hij gelooft werd bij
 D. P. ^{van der} (en beiden zijn opgenomen in
 de kerk van Christus), alsoo dat hij
 van toen af (samen) één weg benamden
 den in de veere der Ibeeren, ook
 met dese familie hebben we steeds
 de vriendschap aangehouden.

(~~John is het 26 jaar geleden dat dit
 geschreeven is en nog altoos duert
 die vriendschap waert altoewel
 vader nu al voor 15 jaar geleden
 overleden is. S.M.v.G.)~~

^{in de nacht}
 op 11/6/44: Nu, van één die dat stemmen
^{van Saker} - mat ik iets medelaten. Hij met kom
 van Saker - (niet) moeder kwam ten
 onken (^{hij was ongekend} om hem terug te halen) en
 viel ^{naar ben af} op hare knieën en (^{dan weder} zeel hem ^{zou} wens)
 om den hals, dat men geen menshelijg
 gevael maest besitter om daar niet
 door te worden aangedaan, ach ^{seide}
 zij mijn Ewon! mijn Ewon en omdat ^{dan}
 hij dit niet hooren kon was het ^{dit} ^{zij} ^{lij}
 zij bij

69ⁿ

nieuw scheepsel.

- Ziet, lieve vrienden, dese allen moech ik door Gods goedheid dienen alsee middel in Gods ^{uwe} hand, om toe te brengen tot de Gemeente van Jesus Christus die zalig wordt.

Hoe onwaardig, ongeleerd, (echter,) staat mijn ^{uwe} ongeleerdheid den Gheere ^{echter} niet in den weg; Als Hij ons maar getrou ^{maakt} en behoudam (maakt,) zoo wordt Zijne kracht, in onze zwakheit volbracht.

Want de wijze roeme niet in zijn wijsheid, en de sterke in zijne kracht maar die roemt, roeme in den Gheere opdat alle mond gestopt worde. Nu lieve vrienden nog

eën woord, aan u die dit leest. Daar ik u wilde mededeelen, en op allerlei wijze bruyk u wijzen, hoe God dikwerf blijft te werken op allerlei wijzen door Zijn woord, hetwelk Hij laat verkondigen, want dat zal niet ledig wederkeeren, maar dienen waartoe Hij te

nog veel aandoenlijken zooals wel te
begrijpen is. Maar de Heere gaf hem
kracht (om standvastig te blijven
in zijn geloof) want hij droeg een
stuk ~~met hem~~ ^{met hem} ~~in zijn hand~~ ^{in zijn hand} ~~op den~~ ^{op den} ~~tafel~~ ^{tafel}
~~met groote letters~~ ^{met groote letters}
op den tafel

2de geloof in den Heere
Jezus Christus. en toen zijne
moeder zag dat ^{zij met rechtvaardigheid} ~~er niets aan te doen~~
~~was is zij weggegaan hem verlatende~~

↳

↳ hij liep over haar ~~weg~~ ^{weg}

↳ Niet vreinden ik kan niet
nalaten dit ook op te tekenen.

zendt. Daar de naam christenen
 1800 jaaren een ^gKeins-gestalte hebben
^{aangenomen} gehad, en (hebben) niet gedacht om
 Gods oude volk, om hun dien aanblij-
 delijken Ibeiland te verkondigen
 daar er toch geen anderen naam
 onder den Ihemel gegeven is, door
 welken wij kunnen zalig worden;
 daar ^{en} nu sedert de laatste 60 jaaren
 meer Israëlieten zijn toegebracht, dan
 1800 jaaren te voren.

Met zekerheid kunnen wij zeggen
 20,000 levenden, ^{tegenwoordig} (en ^{was} 20,000 ^{van} ^{de} ^{beest} ^{alleen} ^{weet}, of het geen
 van de beest alleen weet, of het geen
 stillen in den lande waren, en meer
 dan 200 die Christus als de ware
 Mesias verkondigen als de waar-
 achtige God en het Eeuwige leven.
 Waarvan sommigen in den Ibeere ont-
 slapen zijn, zij rusten van hunnen
 arbeid en hunne werken volgen
 hen na.

Ku lieve vrienden gevoelt gij nu
 nog (niet) uw en schuld en verplichting ^{niet}

die gij hebt aangaande Israël? daarde
kaligheid uit de Goden is, en onzen

Gesegende Verlosser den maagdelijke
schoot niet heeft versmaad, want Gods
verkiezingen en beloftenissen zijn
onberaamelijk, terwijl er nog zoo
vele heerlijke beloftenissen voor dat
volk zijn, en als de volheid der Heidenen
zal (ingegaan zijn), zal gannh Israël
zalig worden.

Men moet gij niet zeggen; de tijd is
is er nog niet! gelijk sommigen wil-
len beweren, want als onze gesegende
(Heiland) heeft gezegd: "legt gij lieden
niet, het is nog maar drie maanden
en de oogst is daar, maar ik zeg u,
dat het nu alreeds de tijd is, want
de velden zijn wit om te oogsten, bid
dan den Heer des oogstes dat Hij
arbeiders in Zijn ^{en} wijngaard uit-
staatte. En dan: dat woord er bij
nemende dat de Heiland aan het
kruis uitriep, "Het is volbracht", dat
woord geldt voor allen die zalig

sullen worden, want Gods gerechtigheid
 is voldaan door het bitter lijden en
 sterven van ^{zonen geliefdes} ^{zoon} ^{onsen} lieven Heiland.

Hoe zullen zij gelaouen, indien
 hun niet gepredikt wordt? en
 hoe zullen zij prediken ^{indien} als zij
 niet gekonden worden?

Oh, geliefden, dringt u de bief,
 de van Christus, dan niet?

(daar) de genade ^{is} toch niet wangun-
 stig (is) maar mededeelzaam!

Staat er niet geschreven, die
 heeft dien zal gegeven worden?
 als gij predikt, heest gij er zelf den
 zegen dan ook niet van?

Hebt gij niet menigmaal de nabij-
 heid des Heeren gevoeld, en de in-
 vloed van Zijnen Geest? Zoodat
 gij u selven moest afvragen;

waarom geniet ik dat voor-
 recht, daar ik van nature de zelfde
 ben dat ik daartoe verwaardigd mag
 worden?

De Heere make ons getrouw
 in alles, opdat wij waardiglijk mogen

bevonden worden, wanneer wij Gods
 Raad zullen uitgediend hebben, en
 dat alsdan onze lampen, \therefore helder
 en schitterend mogen branden,
 om den Bruidegam te ontmoeten,
 wanneer ^{Hi} hij komt om ons binnen
 te brengen op die plaats die Hij
 bereid heeft voor allen die
 naar zijne stem gehoord zullen
 hebben, om hem op de plaats der
 volmaak te gewesten, \therefore
 Eeuwiglijk (en altoos den drie-
 maal Heiligen) volmaakte
 lyk) dank, lof, eer, en heerlijkheid
~~zullen~~ ^{zal de} ~~brengen~~ tot in alle eeuwig-
 heid, met de losgekochten door
 Zijn bloed. De Heere make deze
 mijne nietige poging nog dienst-
 baar als een middel in zijne hand
 dat het moge woortel schieten
 en vruchten drage ^{ten} eeuwig
 leven. Dat is mijn hartewensche
 dat zij ^{rooft} ^{van} ^{Geldern}
 die om sup

Behoorde ik weleer, tot Israels oud geslacht
 Van uit Egipteland naar Canaän gebracht
 Al moeg mijn onnod weleer den Heer ^{Mesias}
 Na jarenlange strijd mocht ik hem ⁱⁿ ^{zijn}
 Gods heiligen geest, deed mij den Heer en heiland ^{volken}
 En nam mij quistryke op, in 't aantal van zijn vrienden ^{zenden}
 Laat al wat adem heeft, dus hem den Vader prijzen,
 Dat blijde galmen steeds, tot zijne eere rijken
 Eer bekijstheit en Prijs, zij hem steeds toegebracht
 Praemt volken zijnen naam, Hij, Hij alleen is ^{onacht}
 En mogen wij in 't laatst ons einde sien genaken
 Bij den Heer en God, sal elk dan ruste sma- ^{ken}

~~mog eens het blaat omzlaan~~

Slaat acht op ik geen ik zeg; Geeft Gode alleen de eer,
Bemint Ghem altijd trouw, denkt aan Zijn volk steeds meer.
En geeft Ghy u genade om hen den weg te wijzen!
Loaft dan Zijn Heiligen Naam, en wilt Dien eeuwig prijzen
Zij dat gij dan daarmee een eerkroon hebt verdient;
En kunt g' in vrede sterven want Christus is uw vriend!
Ennijk alles, wat daar niet mee overeen wil stemmen,
Als ge eens daar niet voor waakt, vergeeft is dan uw remmen.
En Reis was ons raam zoo goed, als juist Gods naam bevoemen
Tot Israels geslacht; En die naar Ghem zich overmen
Lere, lof, en prijs, en dank, ~~met~~ al de stervelingen

Dat w' eenmaal voor Gods kroon het
driemaal bedijgen
daar S. M. v. G. ^{zingen}